BİR CEZALANDIRMA YÖNTEMİ OLARAK SOYKIRIM SUÇLAMASI - II

Mehmet Oğuzhan TULUN

Analist

Analiz No : 2019 / 19

05.11.2019

29 Ekim 2019da ABD Temsilciler Meclisi Türkiyeye karşı son derece düşmanca bir yaklaşıma sahip iki karar kabul etmiştir. Kararlardan bir tanesi Ermeniler tarafından sıklıkla ortaya konulan soykırım iddialarıyla ilgiliyken,[1] diğeri Türkiyenin kuzey Suriyede terörist grupları (PKKnin Suriye kolu ve DAEŞ) geri püskürtmek ve güvenli bölge oluşturmak için başlattığı Barış Pınarı Harekatına karşı yaptırım uygulanması çağrısı yapmaktadır. Bu yazıda soykırım kararına odaklanılacaktır.

Karar aslında Temsilciler Meclisinin dikkatine, ABDdeki Türk düşmanı Ermeni diasporasının çıkarlarına hizmet etmekle tanınan Adam Schiff (Kaliforniya eyaletinin Demokrat Parti temsilcisi) tarafından 8 Nisan 2019da getirilmişti. Ertesi gün tamamen aynı içeriği sahip bir karar ABD Senatosuna sunulmuştu. Bahsi geçen Meclis ve Senato kararları, Türkleri soykırımcı manyaklar olarak tasvir etmeyi amaçlayan bütün klişe soykırım suçlamalarını içermektedir. Bu bakımdan, yıllar içerisinde aynı konuda Türkiyeye aleyhinde alınan diğer parlamento kararları bağlamında hiçbir yenilik içermemektedirler. Bu suçlamaların dayanaksız ve propagandacı yapısına AVİMin önceki yazılarında birçok kez değinilmiştir.[2] Temsilciler Meclisi kararı 29 Ekimde ezici bir çoğunlukla kabul edilmiştir, ancak Senato kararının oylamaya sunulup sunulmayacağı bilinmemektedir.

Bu klişe kararın içeriğinden ziyade ortaya çıktığı bağlam ve kabul edilme şekli daha çok önem arz etmektedir.

1) Söz konusu karar, Türk-Amerikan ilişkilerinin bariz bir şekilde gerildiği bir dönemde kabul edilmiştir. Amerikan siyasetçilerinin ve basın kuruluşlarının endişe verici bir boyuttaki bir kısmı; Türkiyenin Suriyedeki meşru güvenlik kaygılarını neredeyse tamamen hiçe saymış ve ülkedeki ABD destekli militan Kürt grupların gerçek doğasıyla ilgili tuhaf bir cehalet sergilemiştir (oysa bu grupların PKKnin Suriyedeki kolu olduğu tespit edilmiştir).[3] Türkiye 9 Ekimde Barış Pınarı Harekâtını başlattığında, Amerikalı siyasetçiler ve Amerikan basını Türkiyeye karşı histerik tepkiler göstermeye başlamıştır. Hatta önemli bir Amerikan

basın kuruluşunun, Türkiyeyi sanki ayrım gözetmeden şiddet uyguluyormuş gibi yansıtabilmek için harekâtla ilgisiz bir video kesiti kullandığı ifşa edilmiştir.[4] Görünüşe bakılacak olursa, Türkiye kendi ulusal çıkarlarını savunmak adına hareket ederken istemsiz bir şekilde Amerikan siyasetinin bir kesiminin Suriye konusundaki bencil planlarını bozmuştur. Dahası, bu kesimin Suriyedeki durum kontrolden çıkarken Türkiyenin kaderine mahkûm olmayı kabul etmesini bekledikleri anlaşılmaktadır. Türkiye operasyonu başlattığında, Amerikalı siyasetçiler ve Amerikan medya kuruluşları Türkiye sanki yaramazlık yapmış gibi cezalandırılması gerektiğine dair çağrılar yapmaya başlamıştır. Temsilciler Meclisi soykırım kararı, yaptırım çağrısı yapan karar ile ele alınmış ve bu şartlarda kabul edilmiştir. Ancak bu tür bir kararın kabul edilmesi veya kabul edilmesi teklifi yeni bir olgu değildir. Önceki yazılarımızdan bir tanesinde şu gözlemi yapmıştık:

> Soykırım kararlarının bir cezalandırma yöntemi olarak kullanılması Hollandayla sınırlı değildir. Bu yöntem daha pek çok vesileyle başka ülkede de kullanılmıştır. Çeşitli ülkelerde tasarıların sunulmasına veya kararların çıkarılmasına giden süreçler alışılmış, basit bir şablonu paylaşmaktadır: X Ülkesi, Türkiyeyle siyasi gerilimler yaşamaya başlar. Bunun üzerine X Ülkesinin milletvekilleri gizemli bir şekilde karmaşık ve tartışmalı 1915 olaylarıyla ilgili kapsamlı bilgi sahibi olurlar ve bahsi geçen olaylarla ilgili bir karar alma yönünde ahlaki bir zorunluk hissetmeye başlarlar. Bu şablonun örnek olarak Almanya, Rusya, İsrail ve Mısırda kullanıldığı gözlemlenmiştir.[5]

Bu bakımdan ABD Temsilciler Meclisi mensupları, soykırım kararları geçirmiş veya geçirme tehdidinde bulunmuş diğer parlamento mensuplarının ciddiyetsiz ve acemi davranışlarını taklit etmekten başka bir şey yapmamışlardır. Bu davranışın ciddiyetsizliği şundan kaynaklanmaktadır: bahsi geçen parlamento mensupları, o sırada tepki duydukları bir ülkeye sırf rahatsız etmek adına ciddi ve karmaşık bir tarihi meseleyi (bu bağlamda 1915 olayları) çarpıtmaya razıdırlar. Bu davranışın acemiliği ise şundan kaynaklanmaktadır: soykırım kararlarının zamanlamasına dikkat edildiği zaman, bu [kararların] tarihi adalet veya Ermenilerin acılarının tanınmasıyla hiçbir ilgileri olmadığı, bunun yerine tamamıyla siyasi kazanımlar elde etmek ve Türkiye'ye karşı sözel tacizde bulunmakla ilgili oldukları[6] aşikardır. Bu gerçekler ışığında Ermenilerin düşüncelerine ve hislerine yönelik herhangi bir samimi yaklaşımın olmadığı ortadadır. ABDnin Tennessee eyaletinden Demokrat Parti temsilcisi Steve Cohen sözleri, bu ciddiyetsiz ve acemice davranışı mükemmel bir şekilde özetlemektedir: Ben hep Ermeni kararına karşı çıktım, ancak bu hafta onun lehine oy kullandım. Ona lehine oy kullandım çünkü Türkiye ABDye hiç saygı göstermiyor gibi gözüküyor.[7]

2) Bu husus, yukarıda birinci hususta değinilen bir konuya bağlanmaktadır: Temsilciler Meclisi kararının esasen Ermenilerle bir ilgisi yoktur. Evet, bu kararın temeli Ermeni gruplarının ve onların çıkarlarına hizmet eden ABD Kongresi mensuplarının yıllardır sürdürmüş olduğu yoğun lobicilikle oluşturulmuştur. Bu kararın alınması, bu tür grupların kısmen de olsa bir başarısı olarak değerlendirilebilir. Ancak bu kararın alınmasını arkasındaki esas itici güç Ermeniler değil, Türkiyenin Suriyede ABDnin kurallarına göre oynamamasından ABD siyasetçilerinin duyduğu öfkedir. Dolayısıyla Ermeniler olmasaydı, bu siyasetçiler Türkiyeyi taciz edebilmek için bir başka tartışmalı konuyu kullanırlardı.

Diaspora Ermenileri kendilerini çoğunlukla tek konuya odaklanmış bir çıkar grubuna dönüştürdükleri için (iddialı edilen soykırımın kabul edilmesi), Türkiyeyle ikili ilişkilerde sorun yaşayan ülkeler tarafından sürekli olarak sömürülür hale gelmişlerdir. Diaspora Ermenileri bunun farkında olmasa da (ya da farkında olup umurlarında olmasa da), bu takıntıları sebebiyle geçmişi yüzyıllar öncesine dayanan zengin tarihleri ve kültürlerine gölge düşürmektedirler. Bunun bir sonucu olarak diaspora Ermenileri, değerlerinin sadece Türkiyenin taciz edilmesinde faydalı olup olmamaları üzerinden biçilmelerine sebep olmaktadırlar.

3) Tıpkı diğer parlamento soykırım kararları gibi ABD Temsilciler Meclisinin kararının da bağlayıcı bir özelliği bulunmamaktadır ve karmaşık 1915 Olayları hakkında bilgi sahibi olmayan siyasetçilerin görüş beyanından ibarettir. Ancak karar lehine oy kullananların sayısı ve kararın alındığı gün önem arz etmektedir. Karar; 405 evet oyuna karşı 11 hayır oyu ve 3 çekimser oyla alınmıştır (Temsilciler Meclisi toplam mensup sayısı 435tir). Bu karar (yaptırım çağrısı yapan diğer kararla beraber) 29 Ekim Cumhuriyet Bayramında alınmıştır. Türkiye ve ABD yaklaşık 70 yıldır NATO müttefikleri olduğu için, ABD Temsilciler Meclisi mensuplarının 29 Ekimin Türkiye için önemini bilmiyor olmaları düşük bir olasılıktır. Bu iki husus, Amerikan siyasetçilerinin Türkiyeye yönelik öfkelerinin ve saygısızlıklarının şu anda ne boyutlara ulaştığını ortaya koymaktadır. Bu soykırımın kararının; gelecekte ABD Kongresinden geçebilecek, Ermenilerin soykırım iddialarının reddedilmesini federal düzeyde cezalandıran kindar ve ayrımcı bir yasanın çıkarılması için zemin olarak kullanabileceğinin belirtilmesi gerekmektedir. Böyle bir durumda Türk kökenli Amerikalılar, itibarlarını ve haklarını korumak adına yasal süreç başlatmaya hazır olmalıdırlar. Bu sürecin ABDnin en yüksek yargı organı olan Yüksek Mahkemeye kadar uzanabileceğinin akılda bulundurulması gerekmektedir.

Hem Türk hükümeti hem de Türkiye Büyük Millet Meclisi haklı olarak ABD Temsilciler Meclisinin bu ciddiyetsiz ve acemice davranışına sert tepki göstermiştir. Bir yandan ABDnin Ankara Büyükelçisi Türkiyenin tepkisinin iletilmesi için Dışişleri Bakanlığına çağrılırken, bir yandan da Bakanlık şu açıklamayı yayınlamıştır:

> ABD Temsilciler Meclisince bugün kabul edilen Ermeni Soykırımı konusunda ABDnin Tutumunu Teyit başlıklı, Temsilciler Meclisinin hissiyatını yansıtan H.Res.296 sayılı kararı reddediyoruz.
>
> İç politika saikleriyle alınmış olan bu kararın tarihi ve hukuki dayanağı bulunmamaktadır.
>
> Barış Pınarı Harekatımızı engelleyemeyerek hüsrana uğrayanlar ülkemizden bu yolla intikam alacaklarını sanıyorlarsa yanılmaktadırlar.
>
> Zira bu kararın Türk Hükümeti ve Halkı nezdinde hiçbir geçerliliği ve hükmü bulunmamaktadır.
>
> Esasen bu kararın yasal bağlayıcılığı da yoktur. ABDdeki Ermeni lobisi ve Türkiye aleyhtarı çevreleri memnun etmeye yönelik siyasi bir adım olmanın ötesinde bir anlam da taşımamaktadır.

> Tarihin meclislerin siyasi hissiyatına göre şekillendirilmeye çalışılmasından daha vahim bir yanılgı olamaz.
>
> […]
>
> Uluslararası ve bölgesel güvenlik bakımından fevkalade hassas bir dönemde alınan, Türkiye ve ABD ilişkilerini zora sokmaya yönelik bu kararın ABDnin ulusal çıkarlarına verdiği ve vereceği zararların takdiri Amerikalı siyasetçi ve yöneticiler ile ABD halkınındır. Öte yandan, ABD Yönetiminin 1915 olayları konusundaki tutumunda bir değişiklik olmaması da not edilmiştir.
>
> Şüphesiz bu karar ABD Temsilciler Meclisinin saygınlığına gölge düşürdüğü gibi, Türkiye kamuoyundaki ABD algısına da olumsuz yansıyacaktır.
>
> […][8]

TBMM ise ABD Temsilciler Meclisinin kararını kınayan şu kararı almıştır:

> ABD Temsilciler Meclisinin, bir kısım çevrelerin sözde Ermeni soykırım iddiaları bağlamında gündeme getirdiği tezleri sahiplenmesini, akıl ve vicdan sahibi üyelerin itirazına rağmen bir karara dönüştürmesini Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak esefle kınıyor ve reddediyoruz. Daha önceki yıllarda da benzeri girişimler olmuş, Temsilciler Meclisindeki oylamalara bu şekilde düşmanca yansımamıştı. Geçen süre içinde değişen, tarihin belgeleri değil, bugünün küçük çıkar hesaplarında boğulmuş utanç verici bir siyasi zihniyettir.
>
> Alınan karar açıkça, tarihi gerçeklerin karartılması girişimidir. Türkiye her zaman bu tür iddialar karşısında arşivlerin açılmasını savunmuş, görevin tarihçilerde olduğunu belirtmiş, siyaseti soysuzlaştıran girişimlerin anlamsızlığını, kin ve nefret doğurucu potansiyelini vurgulamıştır.
>
> Ne yazık ki Temsilciler Meclisi bu kararı ile aynı zamanda, kölelik karşıtı, insan hakları bildirgeleri çizgisinde değil, aksine köleci, sömürgeci, çıkarcı, emperyal siyaset istikametindeki mirasa bir katkıda daha bulunmuştur. Türkiyeyi, her bir satırı ahlak, akıl ve tarihi bilgiler ışığında suç olan satırlarla yargılamaya cüret eden bu tavrın kaynağı hiç şüphesiz sadece kirli vicdan yüküdür. Ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi tarihi olaylarla ve iddialarla alakalı kararlar almanın parlamentoların işi olmadığına ilkesel olarak inanmaktadır.
>
> […]
>
> ABD ile Türkiye arasındaki uzun yıllara dayalı stratejik müttefikliğin, dostluğun, teröre karşı iş birliğinin kimi siyasetçiler eliyle sistematik bir şekilde tahrip ve yok edilme girişimlerine karşı Türkiye olarak artık bıçağın kemiğe dayandığını kuvvetle ifade ediyor[uz] […][9]

Şu anda Türkiyenin, (önde geleni ABD olan) Batılı müttefiklerinin ve ortaklarının Türkiyenin kaygılarına ve hedeflerine yeteri kadar dikkate almadığı uluslararası bir konjonktürle karşı

karşıya olduğu ortadadır. Daha önemlisi, bu ülkelerin bazıları; Türkiyeyi cezalandırmak ve onu ulusal çıkarlarını savunmaktan caydırmak için küçümseyici yöntemlere başvurmaktadır. Müttefiklerinin ve ortaklarının böylesine bir tutumuyla karşı karşıya olduğu için, Türkiyenin gelecekte ABD Temsilciler Meclisinin kararının alınmasına yol açan zihniyetle alınan yeni parlamento kararlarıyla karşılaşması mümkündür. Yukarıda açıklananlar dikkate alındığında, hiç kimse bu tür kararların Ermenilerle veya adalet arayışıyla ilgili olduğunu düşünerek kendisini kandırmamalıdır.

Son olarak, evrim geçiren bir dünyanın ve müttefikleriyle olan mevcut konumunun ışığında, Türkiye; bir yandan Batı ile olan kurumsal ilişkilerinin getirdiği güce ve prestije değer verirken (örnek olarak NATO ve Avrupa Konseyi üyeliği ve AB adaylığı) bir yandan da ülkeye yeni ufuklar açacak Yapıcı Avrasyacılık[10] anlayışıyla ilerlemesi gerekmektedir.

**Fotoğraf: ABD Temsilciler Meclisi*

[1] H.Res.296 - Affirming the United States record on the Armenian Genocide., *Congress of the United States of America*, accessed November 4, 2019, https://www.congress.gov/bill/116th-congress/house-resolution/296/text

[2] Örnek olarak bu konudaki en güncel yazıya bakınız: Tutku Dilaver, Ermeni İddiaları İstismara Açık Mıdır?, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2019/67, 25 Ekim 2019, https://avim.org.tr/tr/Yorum/ERMENI-IDDIALARI-ISTISMARA-ACIK-MIDIR

[3] Şu makale Amerikan kamuoyunun Suriyede gerçekten neler olduğunu nasıl unuttuğuna dair başarılı bir açıklamam sunmaktadır: John Robinson, In supporting the Kurds in Syria, US has been playing fast and loose with the law, *Military Times*, October 14, 2019, https://www.militarytimes.com/opinion/2019/10/14/in-supporting-the-kurds-in-syria-us-has-been-playing-fast-and-loose-with-the-law/

[4] Vakkas Dogantekin and Beyza Binnur Donmez, Smear campaign of ABC News against Turkey exposed, *Anadolu Agency*, October 14, 2019, https://www.aa.com.tr/en/fact-check/smear-campaign-of-abc-news-against-turkey-exposed/1613827

[5] Mehmet Oğuzhan Tulun, Hollanda Parlamentosunun 1915 Olaylarıyla İlgili Aldığı 22 Şubat Kararı, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No: 2018/5, 26 Şubat 2018, https://avim.org.tr/tr/Analiz/HOLLANDA-PARLAMENTOSUNUN-1915-OLAYLARIYLA-ILGILI-ALDIGI-22-SUBAT-KARARI

[6] Tulun, Hollanda Parlamentosunun 1915 Olaylarıyla İlgili Aldığı 22 Şubat Kararı. Bu konuda ayrıca bakınız: Mehmet Oğuzhan Tulun, Bir Cezalandırma Yöntemi Olarak Soykırım

Suçlaması, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2016/28, 26 Mayıs 2016, https://avim.org.tr/tr/Yorum/BIR-CEZALANDIRMA-YONTEMI-OLARAK-SOYKIRIM-SUCLAMASI

[7] Sutton Dunwoodie, Democrat says he voted to recognize Armenian genocide because 'Turkey doesn't seem to respect' US, *The Hill*, October 31, 2019, https://thehill.com/blogs/blog-briefing-room/468405-democrat-says-he-voted-to-recognize-armenian-genocide-because-turkey-doesnt-respect-us

[8] No: 315, 29 Ekim 2019, 'Ermeni Soykırımı Konusunda ABDnin Tutumunu Teyit' (Affirming the United States Record on the Armenian Genocide) Başlıklı Kararın (H-Res-296) ABD Temsilciler Meclisi Tarafından Kabulü Hk. *Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı* , 29 Ekim 2019, http://www.mfa.gov.tr/no_315_-ermeni-soykirimi-konusunda-abd-nin-tutumunu-teyit-baslikli-karar-hk.tr.mfa

[9] Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi Kararlarının Kınanması, Reddedilmesi Ve Yok Hükmünde Sayılmasına Dair Karar - Karar No. 1235 - Karar Tarihi: 30.10.2019, *Türkiye Büyük Millet Meclisi*, erişim tarihi: 4 Kasım 2019, https://www.tbmm.gov.tr/tbmm_kararlari/karar1235.html

[10] Mehmet Oğuzhan Tulun, Turkeys Asia Anew Policy, *Eurasian World*, Issue No. 5 (2019): p. 4-8, https://avim.org.tr/en/Dergi/Avrasya-Dunyasi-Eurasian-World-1/5

Yazar Hakkında :

Mehmet Oğuzhan Tulun AVİM'de Analist olarak görev yapmaktadır. Çalışmaları Doğu Avrupa, Kafkasya, Asya,Türk-Ermeni ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri, uluslararası suç ve tarih çalışmalarıyla ve din ile siyaset arasındaki etkileşime odaklanmaktadır.

Atıfta bulunmak için: TULUN, Mehmet Oğuzhan. 2026. "BİR CEZALANDIRMA YÖNTEMİ OLARAK SOYKIRIM SUÇLAMASI - II." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2019 / 19. Kasım 05. Erişim Kasım 08, 2026. https://avim.org.tr/tr/Analiz/BIR-CEZALANDIRMA-YONTEMI-OLARAK-SOYKIRIM-SUCLAMASI-II

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır